

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Снежана Михайлова Грозева,

Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания (ИБЕИ), Б А Н

ОТНОСНО: конкурс за заемане на академична длъжност „**професор**” в секция „Биоразнообразие и екология на безгръбначните животни”, отдел „Животинско разнообразие и ресурси” в ИБЕИ, БАН.

В конкурса за академичната длъжност “ **професор**” по специалността „Ентомология” (направление 4.3. „Биологически науки”) за нуждите на ИБЕИ-БАН, обявен в Държавен вестник, бр. 35/27.04.2021 г., се е явил единствен кандидат – доцент **д-р Драган Петров Чобанов** – служител в същия институт.

Драган Чобанов е роден на 16.07.1980 в София, през 2005 г. завършва магистърската програма по биология (специализация „Ентомология“) в Биологическия факултет на СУ “Св. Климент Охридски” с отличен успех. През периода 2006 г. – юни 2009 г. е редовен докторант в Института по зоология и в края на 2009 г. защитава успешно дисертация на тема „Анализ и оценка на фаунистичното разнообразие на правокрилите насекоми (Orthoptera) в България“. През 2013 г. е избран единодушно за доцент в ИБЕИ. Основните научни интереси на Драган Чобанов са в областта на фаунистиката, таксономията, екологията, биоакустиката и биологията на ортоптероидеите (Orthoptera s.l.) на Балканите и прилежащите територии от Европа и Азия. Специализирал е при водещи специалисти по цитогенетика и генетика на правокрилите в Гранада (Испания) и Краков (Полша), по биоакустика в Ерланген (Германия); участвал и/или организирил полеви експедиции в Македония, Гърция, Украйна, Мароко, Турция и др., реализирал е значителна работа по анализ и ревизия на колекциите на музеи в Сърбия, Германия, Австрия, Англия, Унгария, Испания; поддържа активни професионални контакти с ентомолози и научни организации от Европа, САЩ и Австралия, в резултат на които има множество съвместни публикации с тях, базирани на съчетаване на знанията и уменията на всеки участник в колектива за изследване конкретни аспекти на добре обмислени и планирани научни задачи.

За участие в обявения конкурс кандидатът д-р Д. Чобанов е представил на хартиен и електронен носител всички изискуеми документи, които са подготвени коректно и прецизно на много добър и точен език.

В конкурса доц. Д. Чобанов участва с 39 научни публикации, от които: 27 в най-реномирани научни списания с ИФ и много висок рейтинг; 2 статии в списания с SJR; 10 статии в рецензирани списания без ИФ или SJR (вкл. 1 монография), както и 408 бр. кратки „статии от типа на Червената книга“ в The IUCN Red List of Threatened Species (в 132 бр. от тях Драган Чобанов е първи автор).

Представената по конкурса публикационна дейност на кандидата многократно надвишава минималните наукометрични национални изисквания, както и по-високите минимални изисквания на БАН за професор, съотв. категория В (200 т. вместо 100) и

категория Г (397 т. вместо 220) и категория Д (408 т. вместо 120), а също и изискуемия минимум по показателите за заемане на академичната длъжност „професор“ в ИБЕИ.

Представените по конкурса научни трудове имат оригинален характер и по-важните научни приноси в тях (коректно отразени в приложената справка за научните приноси) може да бъдат разделени на няколко основни направления:

1. Фаунистични и екологични приноси

Резултатите за фаунистичното разнообразие на правокрилите в България от дисертацията на кандидата дават солидна основа за разширяване, задълбочаване и надграждане на фаунистичните изследвания чрез включване на нови територии на Балканите. За участие в конкурса доц. д-р Д. Чобанов представя публикации с нови данни и обобщения за разпространението на правокрилите насекоми от Балканския полуостров, Турция, Кавказ, Украйна, Русия, Казахстан и Мароко, както и каталог, включващ наличните данни за разпространението и видовия състав на хлебарките (Blattodea) в България, с карти на разпространението, информативни оригинални илюстрации и оригинални ключове за определяне на таксоните.

2. Морфология на правокрилите и използването ѝ за изучаване хранителния спектър на птици

Ценен личен принос на кандидата в сравнителната морфология при правокрилите е използването на видово специфичния режещ ръб на мандибулите, които трудно се поддават на механично счупване и разграждане след храносмилане, и това ги прави важен белег при определяне таксономичната принадлежност на останки в погадките от птици, за които правокрилите са основна или частична сезонна храна. При анализа на почти 30 хиляди останки от насекоми, преобладаващата част от които са скакалци е установена връзка между предпочитаните от щъркела местообитания за хранене и екологичните особености на използваните за храна насекомите.

3. Цитогенетика на правокрилите

Цитогенетичните изследвания в сложния род *Isophya* от дисертацията и предходния конкурс са надградени и с молекулярни методи и получените комплексни данни и нови филогенетични маркери позволяват групиране на родствениците видове и проследяване динамиката на еволюционни промени в изследваните гени, и в структурата на хромозомите, на които са разположени.

4. Молекулярна генетика на правокрилите

Натрупаните данни за структурата на определени кодиращи и не кодиращи последователности от ДНК при многогодишните вече изследвания на кандидата върху молекулярната генетика на правокрилите са използвани като основа за реконструиране на филогенетични взаимоотношения и филогеографски хипотези на основата на оригинални секвенции на повече от 90 морфо-таксона.

5. Биоакустиката на правокрилите

Доц. Чобанов е пионер в България в провеждането на целенасочени биоакустични изследвания на правокрилите, които през последните две десетилетия придобиват основно значение за определяне таксономичната принадлежност, систематиката и филогенетичните взаимоотношения в разряда. Още от годините на

докторантурата и даже преди това, той развива и обогатява тези изследвания във все повече групи правокрили, прилагайки ги за решаване на различни проблеми – освен за разграничаване на отделни таксони, за изясняване на взаимоотношенията помежду им и с хищниците, които ги използват за храна.

В настоящия конкурс са представени резултати от акустични изследвания и описания на звукови комуникации, залегнали в основата на ревизии и описания на нови таксони.

6. Таксономични приноси

В добавка към таксономичните приноси от предходната хабилитация, като таксономични приноси в настоящия конкурс са описани 10 нови за науката таксона; допълнени са описанията и са преописани множество таксон, вкл. синонимизации

7. Консервационен статус и биология на правокрилите

Изчерпателните изследвания върху различни аспекти от биологията, екологията, разпространението и систематиката на правокрилите дават възможност да се правят заключения върху консервационния статус на видовете и значимостта им за опазване на съобществата и местообитанията, които те населяват.

Общоприет критерий за признанието и значимостта на извършените изследвания е тяхното цитиране в публикации на други изследователи: общо 52 от трудовете на д-р Чобанов са цитирани 204 пъти.

Член е на Международното общество на ортоптеролозите, Филадельфия (САЩ) и IUCN Species Survival Commission (Grasshopper Specialist Group).

Участвал е в разработването на 30 проекта, от които 12 са български, и 18 са международни. На 12 от международните проекти е бил ръководител от българска страна (6 от тях са задачи по европейската програма SYNTHESYS), по които е получил финансиране за работа в лабораториите и колекциите, или на терен в съответните страни партньори.

Кандидатът има ясно изграден профил на научноизследователска работа като международно признат специалист по правокрилите насекоми както на Балканите, така и в по-широк мащаб, с добра осведоменост и умения да формулира хипотези и правилна методична постановка за проверката им. Той е чудесен пример за това, колко важно е таксономичните изследвания да се основават на добре планирано прилагане на разнообразни методи за събиране и определяне на изследвания материал, и как фаунистичните изследвания не бива да се ограничават в рамките на изкуствено създадени политически граници, а да обхващат естествените географски райони на разпространение на изследваната група. Поддържа контакти с голям брой специалисти от различни страни, с които провежда и публикува успешно съвместни изследвания.

Драган Чобанов е научен ръководител на двама успешно защитили дипломанти по магистърската програма Зоология към БФ-СУ, които впоследствие станаха и негови докторанти, както и на още един докторант, с който започнаха съвместна работа на по-

късен етап. Един от докторантите му защити блестящо своята дисертация – надяваме се в близко бъдеще да видим дисертациите и на другите двама!

Заключение

Познавам Драган Чобанов още от ученик и после като студент в БФ на СУ "Св. Кл. Охридски", когато прояви интерес към кариологичните изследвания на правокрили насекоми и в Лабораторията по цитотаксономия и еволюция на ИЗ-БАН направи първите си опити в тази посока. Още тогава беше ясно, че Драган е „роден да бъде ентомолог“, отдаден на избраната група животни. Била съм рецензент на дисертацията му и по конкурса за доцент и мога уверено да твърдя, че през тези години той целенасочено и последователно се изгради като специалист по правокрилите насекоми, който планира и извършва последователно своите изследвания на високо съвременно ниво. Секцията „Биоразнообразие и екология на безгръбначните животни“ и отделът „Животинско разнообразие и ресурси“ на ИБЕИ в негово лице разполагат с един перспективен таксоном ентомолог, специалист по групата на правокрилите насекоми. Големият брой оригинални научни приноси; отличната му осведоменост в областта на таксономията, номенклатурата и биоразнообразието на правокрилите; уменията му да систематизира и да осмисли критично съществуващите научни тези и защити собствена позиция; уменията при подготовката на кадри и ръководството на научни изследвания; както и признанието на колегите му у нас и в чужбина, и не на последно място активното му участие в организационния живот на института и БАН, ми дават основание да препоръчам с удоволствие и пълна увереност на членовете на НЖ да предложи на Научния съвет на ИБЕИ да подкрепи избора на доктор Драган Чобанов за професор по научната специалност ЕНТОМОЛОГИЯ (01.06.14) за нуждите на секция „Биоразнообразие и екология на безгръбначните животни“.

София,
15.09.2021

проф. д-р Снежана Грозева